

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.

Klagenfurt, Viktringer-Ring 26

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 Rpf

Stane četrtletno: RM 1.—; letoletno: RM 4.—

Za Jugoslavijo

četrtletno: Din. 25.—; letoletno: Din. 100.—

Koroški Slovenci in Velika Nemčija.

Govor g. predsednika dr. Joška Tischler-ja na občnem zboru Slovenske prosvetne zveze.

Kakor vsak vesten gospodar vsaj enkrat v letu napravi za svoje podjetje bilanco, tako je tudi potrebno v vsaki organizaciji in ta bilanca je občni zbor organizacije. Tu je prilika in ob enem dolžnost, da pogledamo nazaj, da pogledamo z bistri mi očmi okoli sebe in usmerimo svoj pogled naprej na pot našega dela. To je v bistvu naloga naše današnje narodne manifestacije.

Pogled nazaj! Pred skoraj dvema letoma smo stali na istem mestu, da pregledamo svoje vrste in usmernimo svoje delo. Dve leti nista skoraj nič v življenju posameznika, prav nič v življenju naroda in vendar smo bili ravno mi koroški Slovenci priča tako velikim dogodkom v tej kratki dobi. Z eno besedo se je spremenilo okoli nas vse, eno samo je ostalo — narod koroških Slovencev. Velike upe smo postavili pred dvema letoma v narodno pravičnost države in njenega vodstva, dali smo državi vse, kar je njej pripadalo, izgovorili smo si samo eno — svojo narodno pripadnost, s katero nismo prav nikomur na razpolago. Režim, ki ni hotel dati narodni manjšini prav nobene pravice razen možnosti dolgovoznih razgovorov in pogajanj, ta režim je izgubil, koroški Slovenci pa smo ostali. Nemški državni narod si je dal drugo formo vladanja in upravljanja, da, celo novo državo. Ponovno smo za časa prejšnjega režima in tudi v novih razmerah na naših zborovanjih in v našem listu naglasili, da smatramo način državnega upravljanja za prvenstveno zadevo državnega, večinskega, nemškega naroda in da je za nas mero-dajna le država, kateri smo prej, kakor sedaj, izkazovali lojalnost, koje politične meje smo vsikdar spoštovali, čeprav so gotovi krogi v deželi politično živeli le od tega, da so nam očitali iredentoprotidržavnost, ki je pa na slovenskem ozemlju ni nikdar bilo. Vendar pa v Karavankah nismo nikdar videli ali gledali kulturnih meja. V času, ko prenašajo radijski valovi bolj ali manj kulturne proizvode preko vse matere zemlje, takih mej ni. Nemški kulturni vplivi segajo daleč preko Karavank in slovenski kulturni vplivi segajo sem čez Karavanke prav v naša srca. To so za nas in za vsakega, ki gleda z odprtimi očmi, dana dejstva. V Evropi imamo pač prehodne pasove raznih kultur, nikjer pa ni kulturnih meja, ki bi se dale začrtati, kakor so začrtane državne ali politične meje.

Brez vsakega pridržka lojalnost do države in režima na eni strani in tesna kulturna povezanost z materinskim narodom na drugi strani, to sta bila in ostaneta osnovna temelja našega narodnega življenja. Ti osnovni temelji so nam bili tudi kažipot ob novih prilikah v minulem marcu in aprilu tega leta. Če si je nemški narod dal nov način vladanja, če si je določil novo državo, je to njegova zadeva; mi pa smo tudi novi državi izkazali lojalnost, ki težko najde primere v zgodovini narodov. Koroški Slovenci smo 10. aprila držali ob državni spremembi dano besedo brez izjeme, glasovali smo za državo in njeno vodstvo in tako zopet postavili dokument, ob katerem morajo obmolkniti stare bajke o naši protidržavnosti. **Z izpovedjo za državo pa smo povezali tudi izpoved za slovensko narodno skupnost.** Kakor smo držali besedo v prvem pogledu, tako jo držimo in jo bomo držali tudi v drugem oziru.

V tem času pa smo doživeli v deželi izredno zanimive dogodke na nemški strani. Za poznavalce dežele je najzanimivejša izjava deželnega svetnika Maier-Kaibitscha na zborovanju v Borovljah dne 27. marca tega leta. Dobro vemo, da je na nemški strani ravno deželni svetnik g. Maier-Kaibitsch danes — kakor pred 13. marcem — v deželi najmerodajnejša oseba v narodnopolitičnem oziru. V Borovljah je imenovani gospod povedal sledeče „Ni pa izpolnila vlada Slovincem danih obljub. Sedaj smo v Veliki Nemčiji in kar je bilo prej samo na papirju, se bo odslej tudi izpolnjevalo, kajti pravi Nemeč ne prelomi besede.“ Temu je še gospod deželni glavar Pawlowski dostavil

7. aprila v Št. Jakobu: „Vaša kultura, vaša kulturna svojstvenost bodo pod zaščito tretjega rajha bolje zavarovane, kakor pod bivšo Avstrijo, kajti Nemčija, ki je svojo veličino zgradila na narodnosti, bo razumela tudi tujo narodnost.“ Navedene izjave in tudi osebna zagotovila, ki smo jih dobili ob raznih prilikah, stojijo v popolnem nasprotju z našim dejanskim položajem. Pravice, ki smo jih imeli — celo po priznanju imenovanih gospodov — samo na papirju, so tudi danes na papirju, samo da je izgubilo še marsikaj kar smo doslej imeli: **izginilo je 67 dvojezičnih šol, v katere je po uradni statistiki pohajalo v šolskem letu 1936-37 10.253 slovenskih otrok, izgubil je slovenski abecednik, prepovedana je celo latinica, cela vrsta slovensčine zmožnih učiteljev je prestavljenih v nemške kraje.** Da bi se germanizacija še pospešila, naj pomagajo otroški vrtci, katerih ponemčevalna naloga se po listih javno priznava. To so stvari, ki niso v skladu z danimi zagotovili, stvari, ki niso v skladu s stališčem **führerja do narodnostnih vprašanj.** Hitler pravi v svoji knjigi „Mein Kampf“ na strani 342: „Der Mensch kann sich einer anderen Sprache bedienen, wird aber in dieser Sprache die alten Gedanken ausdrücken“ in na strani 428C „Germanisation kann nur am Boden, nicht aber am Menschen vorgenommen werden, am Men-

schen ist das nur eine erzwungene äusserliche Annahme der deutschen Sprache. Diese erzwungene Gleichheit ist eine Bastardierung und damit eine Vernichtung des germanischen Elementes“.

K vprašanju „deutschfreundlich“ Slovencev moramo ponovno poudariti: **Mi na Koroškem poznamo samo Nemce in Slovence.**

Ponovno smo naglasili, da pri nas priznanje k narodu ni zadostno merilo narodne pripadnosti. Tudi nemški narod se na gotovih poljih brani tega načela, čeprav ga na drugih poljih zahteva. Dejanska sposobnost, pripadati gotovi narodni skupnosti, more tvoriti kvečjemu podlago za narodno pripadnost, če ne sploh ne pridemo iz zmede, kakor jo vidimo na Koroškem, ko ljudsko štetje iz 1934 izkazuje 25.000 Slovencev, šolska uradna statistika pa samo na 67 ljudskih šolah 10.253 slovenskih otrok. Vsak drugi koroški Slovenec bi moral po teh uradnih podatkih sedeti na klopi ljudske šole, čeprav normalno hodi le vsak peti ali šesti človek v šolo. Ker pa se dozdevno bližamo novemu ljudskemu štetju majnika meseca 1939, moramo že danes naglasiti, da **nikdar ne bomo priznali ljudskega štetja, ki bi slonelo na samem priznanju ali celo na izsiljenem priznanju.** Vse ono, kar govori v družini slovensko, to je slovensko, vse drugo pa naj bo nemško, če je nemški narod mnenja, da mu to koristi. (Konec prihodnjič.)

Latinski sestri v medsebojnem sporu.

Kancler Adolf Hitler je v novoletnem govoru omenil zvezo Nemčije, Italije in Japonske kot podlago nemške zunanje politike. Smelo bi bil smel govoriti o tej trozvezi kot osišču evropske politike. Saj beleži ta meddržavni tabor po svojem vzajemnem nastopu v minulem letu tako neverjetne uspehe, da je trozveza danes vzor mednarodne solidarnosti in sloge. V njenem znamenju so se razvijali vsi veliki dogodki minulega leta: Nemčija si je priključila Avstrijo, velesile so priznale Italiji Abesinijo, Čehoslovaška je odstopila dele svojega ozemlja Nemčiji, Poljski in Ogrski. V znamenju trozveze Nemčije-Italije-Japonske se pričinja tudi novo leto.

Italija je v sporu s Francijo. Zavedajoč se svojega porastlega ugleda in moči, oprta na pomoč svojih zaveznic, želi svoboščine v abesinskem pristanišču Džibutiju, ki je doslej francoska posest,

zahteva olajšave za prevoz skozi sueški prekop in naglašja svojo pravico na Tunizijo in Korziko. V ozadju teh podrobnih zahtev in želja je italijanska težnja, da jo Francija v Sredozemlju prizna za enakopravno.

Trenutno se spor zaostruje in dobiva mednarodni pomen. Dijaškim izgredom v Italiji in Franciji je sledila časopisna bitka obeh držav, nato je prišlo premikanje vojaških čet, sedaj pa se je v znak protesta proti Italiji podal v Korziko in Tunizijo sam francoski vladni šef Daladier, in sicer v spremstvu več desetih vojnih ladij. V Rimu sta se že napovedala Angleža Chamberlain in Halifax. — Kakšen bo končni rezultat? Bo Italija dosegla uspehe? Verjetnejši je uspeh, posebno če upoštevamo notranje trenje v obeh zahodnih državah. Potem bo meddržavna vzajemnost in sloga slavila vnovič svoj triumf.

Velika Nemčija v novem letu.

Vodja in kancler Adolf Hitler je v posebni poslanici navedel glavne naloge bodočega leta. V njej pravi, da ostane prva naloga novega leta v vzgoji vsega naroda v narodno-socialistično občestvo. Vojaštvo se bo izgrajevalo in ojačevalo naprej. Končno bo treba izvesti štiriletko in rešiti vprašanje pomanjkanja delovnih moči. Zunanje-politično ostane Nemčija zvesta Italiji in ostalim prijateljskim sosedom. Vodilo zunanje politike bo tudi zanaprej protikomunistična pogodba z Italijo in Japonsko.

Odločna Slovaška.

V Bratislavi se je 31. decembra vršila velika manifestacija za vse one Slovake, ki so padli v spopadih z madžarskimi orožniki. Šef Hlinkove garde Sidor je imel govor, ki so ga prenašale vse radiopostaje Čeho-Slovaške. Po cerkvah so bile spominke svečanosti za padlimi rojaki in molitve za rešitev in večno slavo slovaških mučnikov na Madžarskem.

Madžarski listi se ostro hudujejo nad Slovaki in nad njihovimi očitki, da se njihovim rojakom pod krono sv. Štefana slabo godi. Pri tem je očitno, da se Imredyjeva vlada trudi za dobre odnose s sosedo, a je brez vpliva na podrejene organe, ki so polni nacionalnega šovinizma. Prezračilno je, da tudi nestrpnost madžarskih nižjih oblasti napram nemški manjšini v državi ni prav nič ponehala. V neki slovaški vasi je prišlo do pravcatih spopadov med orožniki in kmeti, pri čemer je bilo ubitih več Slovakov.

S Slovaki simpatizirajo nemški listi in še druge države. Slovaška vlada pripravlja velikopotezno akcijo, da seznani svet s trpljenjem svojih rojakov pod madžarsko oblastjo. V kratkem odpotuje v te svrhe v Ameriko znan slovaški pisatelj.

O božiču je imel sv. oče pretresljiv nagovor, v katerem je s toplimi besedami zagovarjal Katoliško akcijo, ki mu je najbolj pri srcu. Svoj govor je zaključil z besedami: „Prosim Boga, naj razsvetli um odgovornih in gane njihovo srce v smislu resnice in pravice, ki sta edini pravi in trdni podlagi blaginje posameznikov, narodov in držav. Rad darujem tudi svoje življenje za notranji mir krščanske družine in vsega sveta, za mir in svobodo vesti in za cvetoči napredek in duhovni blagor krščanstva.“

Italijanski zunanji minister Ciano poseti 19. januarja Beograd. Udeležil se bo velikega lova, ki ga priredi jugoslovanski ministrski predsednik. Državnika se bosta razgovarjala o odnosih med Jugoslavijo in Italijo, ki naj se še poglobijo. Zdi se, da bo Italija posredovala med Jugoslavijo in Madžarsko, da skleneta prijateljsko pogodbo, s čimer bi bila odstranjena zadnja ovira složnega sodelovanja obdonavskih držav. Posetu pripisujejo inozemski krogi veliko važnost.

Rumunija se bo zanašala na močno vojsko. Novi rumunski zunanji minister je v radiju podal smernice svoje zunanje politike. Poudaril je, da hoče njegova država ohraniti dosedanja prijateljstva z velikimi državami in sosedomi. Z vsoto odločnostjo bo branila svoje interese in koristi in se pri tem naslanjala na svojo vojsko, ki mora biti

pripravljena na vsako žrtev. Manjšinam bo dovolila ustavne varščine. Vsikdar bo Rumunija želela in podpirala mir, a bo pripravljena tudi na vojne nevarnosti.

Franco spet napreduje. Nacionalne španske čete so ob praznikih pričele ostro ofenzivo v Kataloniji. Že takoj v začetku so ujele 7500 republikancev in zasedle 400 kv. milj ozemlja. Istočasno se je pričela ofenziva na severni fronti. Republikanci so bili izprva presenečeni, potem pa so prešli v protinapad. Vesti o uspehih so deljene. Nacionalni tabor poudarja svoje uspehe, republikanski pa trdi, da se je njegova moč v zadnjih tednih zelo ojačila, ker mu stojita Rusija in Amerika krepko ob strani.

Varšava v ospredju pozornosti. V kratkem obiščeta Varšavo italijanski in nemški zunanji ministri. Tudi ostalo Evropo vznemirja zbliževanje Poljske z Rusijo. Sovjeti so že izpustili iz ječ vse poljske državljane, obnovili železniško zvezo s Poljsko ter popravili poljsko pokopališče v Kijevu. Sluti se tudi, da bo komisar Litvinov kmalu obiskal Varšavo.

Roosevelt, predsednik Zedinjenih držav, je očitno uverjen o kmalošnjem izbruhu svetovne vojne. Posluša namreč nasvete, da zamore mir rešiti samo še oborožena Amerika. Kongresu bo 4. januarja predložil željo, naj se dovolijo še nadaljni krediti za oboroževanje. Posebno dobro bo izpolnjeno letalstvo, ki dobi 60.000 novih motorjev.

Uspeh vseameriške konference v Limi je dvomljiv, naglašajo nekateri listi. Konference se je udeležilo 21 držav iz severne, srednje in južne Amerike in je trajala 14 dni. Glavno besedo pri razgovorih je imel zastopnik Zedinjenih držav, ki je poudarjal potrebo vsestranske ameriške sloge. Ob koncu je bila sprejeta skupna izjava vseh držav, ki naglašajo duhovno skupnost vseh ameriških držav in celinsko složnost vseh treh Amerik. „Vse ameriške države preveva ista kultura, vse žive v podobnih republikanskih ustanovah, vse želijo miru in vse priznavajo svobodo človeške osebnosti.“ V zaključnem govoru je zastopnik Zedinjenih držav dejal: „Na obzorjih bodočnosti so temne slutnje. Izjava ameriških držav je dokaz za to, da hočejo ameriški narodi mir, pravičnost in poštenje.“ Nekateri evropski listi so omenili, da se je poizkus gospodarske združitve vse Amerike vsled obotavljanja Argentine izjalovil.

Ostala politika. Kancler Hitler je odredil, naj odslej upravlja vse športne panoge narodno-socialistična športna zveza. — Feldmaršal Göring poseti v februarju Rim, napovedujejo angleški listi. — Na božični večer je bil v Trstu ubit bolivijski konzul. — Nemci v Jugoslaviji so začeli izdajati skupno glasilo „Deutsche Nachrichten“, ki bo izhajalo enkrat na teden. — V Rumuniji sta trčila skupaj dva osebna vlaka, pri čemer je bilo nad 100 mrtvih in 245 poškodovanih. — Umrli je vodja belgijskih socialdemokratov in večkratni minister Vandervelde. — Jugoslovanski notranji minister dr. Korošec je bil odlikovan z redom Karadžorđeve zvezde prve stopnje. Po praznikih se je mudil v Grčiji. — Turčija je zaprosila Nemčijo za posojilo 150 milijonov mark. — Poljaki so razpustili 32 framasonskih lož. — Čehoslovaška je pridobila škodove orožarne, ki so bile doslej delno francoska last, popolnoma v svoje roke. — V čehoslovaških šolah in uradih sta odslej predpisana križ in državni grb. — Iz Jugoslavije bodo

izgnali 18.000 židov, ki niso jugoslovanski državljani. — Za 31. dec. je Slovaška nenadno napovedala ljudsko štetje, kar je posebno v krogih narodnih manjšin vzbudilo vznemirjenje. — Francoska poslanska zbornica in parlament sta odobrila proračun za 1939 in s tem izrekla zaupnico Daladierju. Slednji se je na novo leto podal v Tunizijo. — Angleška državnik Chamberlain in Halifax se bosta mudila v Rimu od 11. do 14. januarja.

Moj narod star je težkih tisoč let...!

...tako je klicalo z mogočnimi slovenskimi črkami zapisano vodilo slavnostno okrašene Mohorjeve dvorane v Celovcu o priliki **voditeljskega tečaja in občnega zbora Slovenske prosvetne zveze za Koroško.** Dan poprej je naše ljudstvo v svojih cerkvah in cerkvicah praznovalo rojstvo Odrašenika iz teme nevere in duhovnih blodenj, tečaj in zbor slovenskih kulturnih delavcev pa sta nakazovala naše kulturno prerobenje. Kljub zimi v naravi je bilo v naših mladih srcih vigredno razpoloženje, ko smo orači slovenske kulture na Koroškem razmejili njivo in ledino, polagali račun o izvršenem trudu, si predočili narodnostni položaj v trenutku ter zarisali smernice bodoče naše narodne prosvete. Zlati nitki številnih predavanj, razprav in razgovorov ter še pesmi in veselega smeha sta bila vedri duh Andreja Einspielerja in Poljančeva živa vera v dobro slovensko bodočnost.

Na voditeljskem tečaju.

se je zbralo sto fantov in deklet od Zilje, Drave, jezer in dol z gorjancev. To je bila resnična mlada slovenska Koroška, vzbujajoča se, vzbujena, vsa vigredna. Zanosno so zvenele predsednikove otvoritvene besede, ugotavljajoče, da iz leta v leto raste z vero v slovensko kulturno pravico tudi zavest lastne kulturne obveznosti in narodne dolžnosti. Prvi predavatelj je razgrnil pred pozornimi tečajniki **svet nemškega narodnega socializma,** njegov postanek in razvoj. Nazorno je podajal težke prilike ponižanega in razžaljenega nemškega ljudstva ob koncu svetovne vojne, siloviti njegov odpor proti grozeči žalostni usodi, njegovo miselno zedinjenje pod vodjem narodnega socializma Adolfa Hitlerjem in njegove sodobne težnje, da podredi vse kulturno, gospodarsko in socialno življenje koristim in ugledu nemške narodne družine, politično organizirani po narodno-socialistični stranki v eno državno telo. — **Slovenski narodni obraz** je zarisalo drugo predavanje, ki je predočilo globoke vplive zemlje in Cerkev in še sožitja z narodi-sosedji na slovenski narodni značaj. Martin Krpan, Hlapec Jernej in še Deseti brat so poosebljeni slovenski narod, ki je dober, preprost, orjak po telesu, z mlado dušo, borec za resnico in pravico. In predavatelj je še dostavil, da bomo liki Jernej še naprej iskali našo, slovensko pravico, pravico lastne duševne samobitnosti. — Tretje predavanje je vodilo v bogati **kulturni svet južnih Slovanov,** k prvim tvorcem južnoslovske kulture knezu Koclju, sv. Naumu in sv. Savi, carju Simeonu, in še k živim dokazom neizčrpljive srbske, bolgarske in hrvatske narodne duše, izražene v narodni pesmi, noši, sliki in predvsem vezenini. Čudovito bogastvo mladih ljudstev, ka-

teremu so se divili tudi že veliki Nemci in hodili v njegovo šolo!

Popoldanski spored voditeljskega tečaja so izčrpali delovni krožki, nakazujoči številna področja, v katerih naj se udelejuje mlada slovenska ljubezen: knjiga, časopis, mladinski mesečnik, sestanek, igra, pesem — dekletom še posebej: mladina in družina, vas in fara. Prav zadnjega udeleženca je zajela ta visoka šola visoke narodne ljubezni, nihče se ni mogel odtegniti silovitemu vzponu slovenske misli, ker je bilo vse — govor, razgovor in pesem — tako zelo naše, domače, naš slovenski svet.

Na občnem zboru S. P. Z.

Drugega dne, 28. decembra, se je slavnostna dvorana napolnila do zadnjega kotička: **zastopniki vseh slovenskih koroških občin in dolin so manifestirali za svojo narodno skupnost in zavednost.** Po pozdravnih besedah je predsednik S. P. Z. prof. dr. Joško Tischler predlagal brzobjavne pozdrave notranjemu ministru dr. Fricku, komisarju Bürcklu in ministru ter dež. glavarju Klausnerju, ki jih je dvorana s pritrditvijo odobrila. Za tem je zaorila pesem akademskega zbora o mladi Koroški, pesem-spominčica pokojnemu vodji Vinku Poljancu. O čemer je pesem tožila, je tolmačil predsednik dr. Tischler z besedami, posvečenimi rajnemu prvoboritlju, ki je do zadnjega vzdihnil na svoje ljudstvo in mu posvetil štiridesetletno delo in žrtev. Preživ je bil spomin na bivšega prosvetnega prvomestnika, da se ne bi orosilo oko premnogih zborovalcev. Še je sledila himna „Njav čriez jizaro“, ki jo je pela vsa dvorana, njej pa recitacija Pogačnikove „Domača zemlja“ s ponavljajočim se stavkom o lepoti, za ktere bdi troje trpljenje, trpljenj devet, kakor je angelov naših devet, našega prvega, našega zadnjega...

Povzel je besedo g. dr. Tischler k snovi „**Koroški Slovenci in Velika Nemčija**“ in v enournem govoru vsestransko osvetlil naš narodni položaj. (Vsled važne vsebine podajamo govor v celoti v tej in še naslednji številki. Op. ur.) Burno je pritrdjevala dvorana nazornim slikam in ugotovitvam govornikovim in ko je nato zastopnik iz Bilčova predlagal vodji osrednje kulturne organizacije zahvalo in zaupnico vse slovenske družine, so zborovalci z viharnim navdušenjem in vzklikanjem pritrdili.

Spet je prišla na vrsto pesem, za njo pa točke ožjega občnega zbora. Tajnik osrednje narodne organizacije je podal poslovno poročilo minulega leta, iz katerega je izhajal pregled vsestranskega dela, ki ga je vršila centrala v prospesh slovenskega narodnega življenja in tako kljub skromnim sredstvom in težkim prilikam doprinesla svoj delež k ohranitvi slovenske narodne zavesti v deželi. Nič manj živalno se je gibala **dekliška prosvetna družina,** ki je v stalni porasti in prevzema dovršen delež kulturnega udelejtvovanja.

Poslovna poročila in blagajniške podatke so zborovalci odobrili in nato izvolili pri dopolnilnih volitvah v osrednji prosvetni odbor še tri nadaljnje odbornike in sicer g. Vertiča Zdravka iz Borovelj, g. Pasterka Franca iz Lobnika pri Železni Kapli ter zastopnika dijaške družine g. Franca Zwitterja. Razborit prosvetaš je v razgovoru navajal potrebo strokovnih referatov

Podlistek

Svetozár Hurban Vajanský: Fran Albrecht:

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

I.

Dva mesečnika.

„Kakšna slavna modrost to! Iz žepa mu gleda mera, v glavi ima same številke, na ustih lahko-miselne besede, ki se nikakor ne spodobijo v prisotnosti tvojih hčera. Mnogo šika, sila mnogo domišljavosti, želja po veselju in zabavah. Glupi načrti: žage postavljati, svet popravljati! To bo žaga! Mlini na veter. Vetra dovolj! Veter, sam veter!“ Te besede je govorila petdesetletna ženska na leseni verandi razsežnega gosposkega dvorca. Večerni hlad je vel z vrta, skozi katerega se je gnal velik uren potok. Nekako pol milje od Jablonovega je poskočni gorski sin zapustil svoje vodopade, praprot in granitne pečine, da bi, hiteč skozi vasico, omočil lep, toda divji vrt gosposkega doma. Kratko je bilo življenje potokovo; nekako za pol ure se je izlival v večjo reko, tekočo po dolini, ograjeni z nebotičnimi gorami.

„Ančka, strogo sodiš. Resda je za naših dni to bilo drugače; časi so se izpremenili in mi se moramo podvreči toku, ki ga ne moremo ustaviti.

O žagi pa razmišlja tudi moj mož in hvali Hermanov načrt,“ je odvrnila nekoliko mlajša gospa, z belo čepico, izpod katere so ji segali gladko počesani kostanjevi lasje.

„Prosim, milostna gospa,“ se je oglasil sonorni moški glas, „gospa Cerovska sodi zelo pravilno. V tem pogledu se časi ne izpreminjajo. V vsakem veku so lazili po zemlji zanesenjaki, bodisi z lasuljami, bodisi v železnih oklepih. Danes nosijo frak — to je vsa razlika. A s to žago je stvar kočljiva. Kajti tudi Jablonský bo moral šteti denar.“

Glas je prihajal izpod verande. Tam je pod bezgovim grmom sedel približno tridesetleten mož, precej malomarno, vaško oblečen; velik slammnik je imel poveznjen v zatilnik, bela srajca se mu je odražala od rjave brade. Siva letna suknja je bila jedva po modri ukrojena. Tiho je sedel in kadil smotko, nataktno na dolgi vivček lastnega izdelka z držajem, podobnim cevki pihalnika. Zastonj sta ga klicali obe dami na verando, „Svobodnejšega se čutim, ako nimam nad glavo desak in vama ne puham dima pod nos,“ je rekel in ostal s svojim vrtnim stolcem na peščenem prostoru pred verando. Visoka grmičevja rož, izvečine sicer že odvenelih, so stala tam v gredicah.

Ana Cerovska se je prijazno ozrla v svojega zagovornika.

„Torej imam prav, gospod Dušan? Sestra moja kar pleše, kadar prileti tisti Herman, kot bi bil bogzna kdo. Jaz pa ne zaupam takšnim ljudem.“

Ana Cerovska je pletla nogavico. V stožec prekrižane igle so pričele v žarkih zahajajočega solnca živeje migati, klopčič v njenem naročju se je gibal, popuščajoč nit.

Evgen Dušan se je zresnil in odpihlil kolešček modrega dima v zrak.

Gospa Marija Jablonska je bila nemilo dirnjena. „Kaj neki imaš?“ je rekla svoji sestri. „Herman nam je sorodnik, prišel je k nam v goste, naj mu mar pokažem duri?“

„Ah, bože, takšni sorodniki!“ je rekla Ana Cerovska in stisnila zaničljivo svoje ustnice; naš pes in vaš pes sta preskočila sosedov plot! Njegova mati je bila sicer hči nekakšnega Podolskega — a vzela je Nemca. Naš ubogi oče — Bog mu daj večni mir in pokoj — ni Baurov nikoli cenil. Doma sedi, svoj kruh jédi,“ je govoril.

„Pozor!“ se je oglasilo izpod verande. „O volku se govori in volk stoji za vrati.“

Doli ob potoku so se bližale po peščenim poti tri osebe — dve hčeri Jablonske s Hermanom Baurov.

„No glej, Marija,“ je šepnila zlobno Ana Cerovska, „je to korak resnega moža? Kakšna hladna eleganca, kakšna neupravičena vasezaljubljenost!“ Marija Jablonska je pogledala kvišku in oči so ji obtičale na postavah hčerk. Mlajša Ela je naglo korakala spredaj, starejša Adela je šla za njo; njej ob strani mladi mož.

(Dalje sledi.)

in referentov centrale in okrožij, ki naj zajamčijo notranji in zunanji napredek v področju slovenske kulture na Koroškem. Spet drugi je podčrtaval važnost krajevnih kulturnih organizacij in organizatorjev, ki so srce in pljuča živega telesa narodne prosvete. Po polurni debati je slovenska-koroška himna, katero so navzoči zapeli stoje v skupnem zboru, zaključila letno zasedanje slovenskega kulturnega parlamenta.

Domače novice

Iz gornjega Roža nam piše slovenski fant sledeče navduševalne vrstice: „Hej Slovenci, naša kri! V času smo, ko molči okoli nas zimska narava in se tajno v globinah pripravlja na novo lepše življenje. In spet bo čez mesece med nami vigred s ptički, zelenjem in cvetjem. Spet bo petja, cvetenja in zorenja. V vrtilih bodo cveteli nageljni, na vasi se bo čulo veselo fantovsko petje, v planinah vriskanje pastirjev, za rožami v oknih pa tajno prišepetavanje. Naj bi bila med nami še narodna vigred! Srce nam pravi, da smo Slovenci, kri nam veleva našo slovensko prav, govornica jo dan za dnem izpričuje. Čujte, rojaki, naj spet pride med nas prava slovenska vigred! Naj se vsi, prav vsi spet zavedamo, da nas je rodila slovenska mati, nas nosila slovenska zemlja, slovenska lipica nas senčila. Naj bodo naši domovi spet zibelke pristnega slovenskega duha in prave narodne korajže. Proč z bojazljivci, mevžami, trgovci in mešetarji z narodnim blagom! Slovenci, rojaki, v novo slovensko vigred! Vsi, prav vsi na delo za ugled in dobrobit naše slovenske narodne družine, ki naj jo izpričujejo naša materina govornica, naša pesem in molitev! Naj vedo vsi, ki prihajajo k nam v naše vasi, da prebiva tod zaveden in odločen slovenski rod! — Hanzelj W.“

Slovenski napis poleg nemškega je bil v napatje. Znanega mizarkega mojstra in Slovencu Franceja Kovačič-a poznate? Pod Jerbergom ima krasno urejeno hišico, poleg nje pa mizarstvo delavnico. Na poslopju je bil napis z njegovim imenom in dostavkom „Bau- und Möbeltischlerei — stavbeno in pohištvno mizarstvo“. Začetkom decembra poseti našega mojstra nek Škofičan in mu pokaže uraden ukaz, da more imeti „seveda tudi nemški napis“, ki je itak obstojal. Nekaj dni navrh se zglaš pri rojaku učitelju Sternig iz Št. Ilja in zahteva odstranitev slovenskega napisa z grožnjo, da se mu zna sicer nekaj zgoditi. Kovačič se je umaknil in zvečer je bil napis odstranjen. — Za pravico v omenejenem slučaju je zaproseno.

Preprečena božičnica. Slovenska prosvetna zveza je v posebni okrožnici nasvetovala rojakom božičnice po družinah. Na to so se odzvala tudi dekleta iz Št. Jakoba v Rožu in se odločila za štiri vaške božične večere, in sicer v Št. Jakobu, Št. Petru, v Lešah in Svatnah. Matere so za svoje otroke radevolje darovale moko, jajca in maslo, dekleta pa so spekla pecivo. Posebno radodarni so bili v družinah, katerih otroci vsled narodne zavednosti starišev niso bili obdarovani pri šolski božičnici. Učiteljica Holzfeind je n. pr. dala v razredu naravnost navodilo, naj se slovenski otroci črtajo iz seznama obdarovancev. O božičnicah je izvedelo tudi orožništvo, bržkone domnevalo organizirane božične prireditve in s pristankom beljaškega okr. glavarstva pobralo božične darove po vaseh, zaslišalo nekatera dekleta in božičnice prepovedalo. Druga dne so darila, pripravljena po slovenskih dekletih, delili člani organizacije Hitlerjugend s pripombo, da so to darovi šole. — V navedeni zadevi je Slovenska prosvetna zveza ukrenila potrebne korake, o katerih uspehu bomo poročali.

Živinski sejm v Rožeku — Rosegg. Dne 29. m. m. se je vršil v Rožeku živinski sejm, ker je bil v Beljaku vsled živinske kuge onemogočen. Prignanih je bilo okoli 60 glav živine, prodanih pa 10. Cene so bile 35 pf za klobasarice in 75 pf za prvovrstne pitane vole.

Mieger — Medgorje. V zadnjem dopisu vigredi letošnjega leta smo se hvalili, da pri nas že dve leti ni bilo nobene poroke in 10 mesecev nobene pogreba. Ta svojevrsten rekord je šel med letom po vodi. Dne 29. majnika sta bili kar dve poroki naenkrat. Muclnova hiša je potrebovala mlade gospodinje in sin Pepi je šel po svojo izvoljenko Leno k Hibnjaku na Rute in jo pripeljal na dom. Kolarški pomočnik Blaž Petric pa je vzel Kobovnikovo Mico v Zablatih za življenjsko družico. Prvo nedeljo novembra sta se cerkveno poročila Lambert Sitter, p. d. Prašnik v Zablatih, in Pvašundrova Lini na Mutah. Na 20. novembra, ko so v Podgradu obhajali veselo Št. Katarinino

žeganje, sta pri sv. Paternužu v Medgorjah sklenila zakonsko zvezo Pirklov Albin Ilavnik in Liza Gruden. Vsem štirim parom želimo obilo sreče in zadovoljnosti. — Tudi smrt se je oglašila v naših hribih. Beseda sv. pisma „ne veste ne ure, ne dneva“, se je uresničila nad Ano Jaric, p. d. Strženovo. Nekega vigrednega petka je še delala na polju, jutrišnji dan je že umrla v celovški bolnici. Sredi lepega majnika se je Ana Šrot, Lipševa mati v Zg. Medgorjah, preselila v večnost. — Proti koncu istega meseca pa je Bog rešil p. d. Žlebnikovo Lono Lušnik ubožstva in trpljenja. Ravno na god Krvi Kristusove 1. julija pa je izdihnila Travnčnjakova stara mati Katarina Lipuš iz Zablat. Zadnji dan septembra zopet smo med veliko udeležbo ljudstva in globoko žalostjo družine in sorodnikov položili k zadnjemu počitku p. d. Pvažičevo mater v Običah. Naj vsem sveti večna luč! — Na prvi pogled pade v oči, da so med rajniki same ženske. Noben moški v minulem letu v Medgorjah ni umrl. Torej spet nov rekord! — Zadnje dni novembra in začetkom decembra smo imeli roboto. Zavozili in popravili smo poti in ceste, ker je bila že velika potreba. Uspeh tega dela se bo pokazal šele spomladi, ker je bilo med popravljanjem vedno grdo vreme.

Gurnitz — Podkarnos. Ime našega kraja je domala že izginilo v dopisih našega lista. Zgoditi se je moralo torej nekaj posebnega, če se naenkrat spet pojavimo. Že dalje časa smo bili v skrbeh za zdravje našega gospoda prošta Brabenec-a. Že dvakrat so bili iskali zdravja za svojo nevarno, trpljenja polno bolezen. Ko so se v začetku decembra spet vrnili z Dunaja, smo se oddahnili, meneč, da je sedaj odvrnjena nevarnost, da izgubimo priljubljenega dušnega pastirja. Le preveč smo v času njegove odsotnosti čutili, kako smo brez farnega očeta osiroteli in osamljeni. Komaj so se gospod prošt spet posvetili svojemu opravku, je nezatno prehlajenje vodilo k vnetju pljuč in na predbožično soboto zjutraj so izdihili svojo dušo. Podkarnoškega gospoda, ki je po zaslugi znane pisateljice Dolores Vieser-jeve zaslovel še izven meja naše dežele, ni bilo več. Pogreb se je vršil v torek 27. decembra dopoldne. Prezvzvišenega nadpastirja je zastopal mil. kanonik dr. Blüml, ki je v družbi številnih sobratov opravil pogrebne obrede. Ob poslovnem nagovoru, v katerem je rajnik gospod prošt še enkrat zaživel sredi svoje fare, se je premnogemu faranu orosilo oko. — Rajni prošt Brabenec so bili rodod Čeh. Svojo mladost in čilost, delo in žrtev pa so zapustili koroškim Slovencem. Nad 30 let so župnikovali v Št. Tomažu pri Celovcu, domala 10 let vodili težko podkarnoško faro. Po besedi in misli so postali koroški Slovenec in si po svojem ljudomilem značaju in dobrotljivosti pridobili veliko prijateljev in znancev. Naj odličnemu duhovniku sije večna luč, v naših srcih pa naj ostane spomin na velikega prijatelja, dobrotnika in vodnika!

Rottenstein — Podgrad. Kar se tiče ljudskega zdravja, je bilo za naš leto 1938 še kolikor toliko srečno: 5 zakonskih krstov in en pogreb! Umrl je Jurij Smolnikar, p. d. Venc v Voglah, ki smo ga 1. avg. pokopali pri lepi udeležbi faranov; bil je svoj čas tudi cerkveni ključar. Ob priliki robote so pri kopanju peska ob poti iz Kozasmoj proti Voglam našli okostnjake kakih osmih ljudi, poleg njih sablje in glinaste posode. Gre najbrž za vojake ali iz Napoleonove dobe ali pa celo še iz turških časov. — Za vas „Vogle“, ki je imela v nemščini dosedaj tri imena: Voglach, Winklern, Kohldorf, so določili, da se ima odslej uradno imenovati le „Kohldorf“. — Občinska pisarna občine Medgorje je od poletja sem spet v Podgradu, da naš kraj ni tako zapuščen kakor poprej, ko je bila pisarna v Medgorjah.

Einersdorf — Nonča ves. V nočeh od 17. do 20. decembra je nekdo ukradel posestniku pd. Šmonu motor znamke „Rax“ na bencinski pogon in na 4 konjske sile. Motor je vreden 80 mark. Posestnik svari pred nakupom ukradenega predmeta in prosi, naj bi se eventualna izsleditev tatu javila njemu ali orožnikom. Posestnikov naslov je: Jože Korbar, Einersdorf bei Bleiburg.

Achomitz — Zahomec. Smo „pod holmcem“ in — tako vsaj izgleda — odrezani od sveta. Pa se vendarle kar štirikrat dnevno lahko vozimo v Beljak. Tik pred prazniki, ko so se najbolj vzbujale skomine po beljaških dobrotah, smo bili primorani ostati doma kar tri dni. Cesto je zapadel sneg, motorni snežni plug pa je čakal predolgo, da ni mogel več naprej. — Tukaj so za božična drevesca prodajali tudi Slovencem modre svečke. Ljudem niso povedali, zakaj so te modre svečke, in so jih zato kupovali. Kaj pač bi napravili Nemci v Jugoslaviji, če bi kedaj med njimi prodajali svečke v prid koroškim Slovencem?

Inserirajte v „Koroškem Slovencu!“

Glainach — Otrovca pri Glinjah. Le malokdaj se izve iz našega kraja in razen bližnje okolice bržkone sploh ne vedo za nas. Pa leži naša vas ob glavni spodnjerožanski cesti, male so hišice z marljivimi ljudmi. Tudi svojo industrijo imamo, znani mlin v „Oparah“, v katerega radi pripeljejo žito celo gorjanci onkraj Drave. — Strah smo imeli pri zadnji povodnji, ko je bajtiški potok tako narastel; naša vas leži nizko in če bi voda udrila iz struge, bi lahko nastala največja katastrofa. Sedaj, ko se toliko popravljajo hudourniki, upamo, da se tudi nas ne bo pozabilo in da se sezida močan jez, ki bi nas obvaroval v bodoče strahu. — Zelo živahno je postalo to jesen pri nas. Že od vigredi sem se je ugibalo, kako se bo napeljala in popravila cesta, ki ima tako neprijeten ovinek sredi vasi. Prišlo je vodstvo z delavci in z delom se je začelo tako, da bo nova cesta napeljana mimo p. d. Oranca direktno na p. d. Bavanta. Na ta način bo tudi klanec skoraj izravnani, ker se bo na eni strani izkopalo, na drugi zopet zasulo. Sliši se, da se namerava pozneje izravnati ta cesta tudi še proti Medborovnici in celo most se sezida na novo in tako prilagodi novi črti. Šele pred prazniki se je nehalo zdelom, ki se bo nadaljevalo zgodaj vigredi. — V soboto dne 24. dec. je bil v Glinjah položen k večnemu počitku 35letni Hanzelj Suklič, p. d. Dovjak. Bolehal je že več let in ni bilo pomoči, tako da je revež sam precej pretrpel. Tako sta v teku tega leta umrla dva odrasla sina ter njun oče. Težko prizadeti marljivi in pošteni Dovjakovi družini naše sožalje!

Ostali drobiž. V Münchenu je minuli teden izbruhnil požar v neki pivovarni. Gasili so ga s pivom in pri tem rabili 6000 steklenic. — Vrsta poštnih znamk je bila z novim letom razveljavljena. Navaja jih posebna tabela v poštnih uradih. — Z 16. decembrom so bili črtani iz seznama koroških odvetnikov poleg 6 židov še dr. Brugger, dr. Gmoser, dr. Grientschnig, dr. Hurdes, dr. Kleinwächter, dr. Oberlaner, dr. Ottitsch, dr. Posch, dr. Tschurtschenthaler, dr. Möbius, dr. Ragger, dr. Höberle, Zhuber in Valentschag. — V Dravo je skočil 29letni Anton Jakl z Brnce. — V Hodišah so pred božičem otvorili novo šolsko poslopje. — Kancler je odredil, da bodo matere s 4, 5 in več otroci odlikovane s častnim križem, ki bo bronast, srebrn ali zlat. — V Galiciji je umrl posestnik Janez Plantev. — Od 13. febr. do 4. marca bo v Celovcu tečaj za pregledovalce mesa. Prošnje je treba vložiti vsaj do 9. februarja. — V svrhe premovanja je treba prijavitelji žrebec vsaj do 15. januarja na naslov Landstallmeisteramt, Klagenfurt, Museumgasse 5. — V veljavi je novi zakon o socialnem zavarovanju. (Izveleček iz zakona priobčimo v naslednji številki. Op. ur.)

Naša prosveta

Dve, tri iz kulturnega življenja Slovenije. Ljubljana je imenovala slovenskega pesnika Otona Župančiča za častnega občana. — Škofa dr. Rožman in dr. Tomažič ter minister n. r. dr. Korošec so v imenu slovenskih kulturnih organizacij o božiču objavili proglas, v katerem navdušujejo za gradbe osrednjega Slovenskega doma v Ljubljani, ki naj bi bil žarišče slovenske narodne prosvete. — Zveza bojevnikov pripravlja na Brezjah lep spomenik padlim vojakom.

Mohorjeve so prišle! Nedvomno se jih je letos razveselila sleherni slovenska družina. Čas je namreč tako prinesel, da jemljemo slovensko knjigo s podvojenim veseljem v roke in jo s podvojeno pozornostjo prebiramo. Letošnji književni dar v ničemer ne zaostaja za lanskim in bomo o njegovi kakovosti še podrobno spregovorili. Zaenkrat naj samo opozorimo na koledar, zgodovino slovenskega naroda in na knjigo o čudih narave, pa na letošnje Večernice in še nabožne knjige. Vse te knjige je odobrila pristojna varnostna oblast in je torej vsaktera bojazen odveč. Nasprotno: **prihod Mohorjevih knjig v domačo faro bodi farni praznik**, viden v tem, da bodo družine za knjige takoj prosile pristojnega poverjenika, radevolje vplačale letošnji družbeni prispevek in pridobile še novih družbenikov. Poverjeniki morajo vpisovalne pole vposlati že do 5. marca. — Opozarjamo še na knjige za doplačilo, med katerimi so nekatere zelo primerne za našo mladino.

Okrožno vodstvo narodno-socialistične stranke v Celovcu naroča v dopisu Slovenski prosvetni zvezi sledeče: Prosimo, da ukrenete vse korake, da se bodo vse društvene prireditve pravočasno javile krajevni vodstvu stranke, v Celovcu pa okrožnemu vodstvu. S tem bo podano jamstvo, da se bo prosvetno delo nemoteno lahko vršilo. — Pripominjamo, da je treba društvene prireditve javiti nar. soc. stranki pisanimi potom vsaj 14 dni prej.

Iz presežka zvezinih privedev so bila ob praznikih obdarovana nekatera društva s književnimi darovi, tako društva v Melvičah, Zahomcu, na Brnci, Maloščah in Ločah. Naj se člani zavedajo, da so deležni sadov skupne narodne žrtve, in naj torej cenijo poslani dar, kakor to slovenska knjiga zasluži. Osrednji odbor.

Achomitz — Zahomec. Na praznik Sv. treh kraljev priredi društvo „Zila“ v dvorani pri Hrepcu ob 7. uri zvečer igro „Madona v gozdu“. Pol ure pred igro se bo vršil občni zbor, na katerem bo govoril predsednik S. P. Z. ter nastopijo domači tamburaši. Vsi prisrčno vabljene!

Ludmannsdorf — Bilčovs. V nedeljo 8. januarja priredi „Bilka“ ob pol 3. uri pop. pri Miklavžu božičnico s petjem, prizori in še drugimi točkami. — Hkrati želimo vsem svojim bratom in sestram širom našega dela Koroške srečno novo leto!

Latschach — Loče. V nedeljo 8. januarja ob pol 3. uri igra „Jepa“ pri Ročičniku v Ratenčah igro „Vrnitev“, ki bo po svoji božični vsebini navdušila vsakogar.

Gospodarski vestnik

Minulo leto in kmetje. Tudi naš kmet je danes v popolnoma novem gospodarskem položaju. Do marca še je bil v mnogočem navezan na lastno moč in se je dostikrat pritoževal nad brezbriznostjo drugih. V veliki Nemčiji pa je stopil čisto v ospredje javne pozornosti. Organiziran je v organizacijo Reichsnährstand, ki prevzema zastopstvo njegovih interesov napram drugim stanovom in državi. Po postavi o dednih kmetijah se nahaja kmetija v povsem novem pravnem položaju. Zemlja je izvzeta iz prostega prometa. Nakupovalne in prodajne cene uravnavajo tržne organizacije. Država poudarja vedno bolj veliki narodno-gospodarski pomen kmetijstva in navaja z nasveti in pomočjo k podvigu kmetijske proizvodnje. Velja načelo, da je treba najprej zagotoviti prehrano vsega ljudstva, da se ojači politična in gospodarska udarna sila države. — V novi položaj so se naši slovenski kmetje dobro uživali. Doslej že so ohranili vrline kmečkemu stanu: marljivost in štedljivost in še odprti pogled za gospodarske nujnosti. Predobro vedo, da jim njihovega dela in skrbi ne more tudi zanaprej nihče drugi prevzeti, marveč jih morajo nositi sami. Iz te zavesti izhaja ona blagoželjna ravnodušnost, ki ne zavaja v nepredvidna ravnanja in prazne ocene. Iti s časom in njegovimi prilikami, a pri vsem ohraniti trezno razsodnost, ostane tudi v bodoče njihova parola. J. K.

Osemurni delavnik ostane tudi v novem letu pravilo, tako določa zakon o delovnem redu. V posebej določenih slučajih se sme delovni čas razširiti na deset ur, za kar dobijo delavci posebno doplačilo. V izjemnih slučajih se delavnik sme razširiti tudi nad 10 ur.

Vlažen zid je često vzrok hišnih bolezni. Tudi živina mora mnogo trpeti vsled vlage v podu in stenah. Kako naj temu nedostatku odpomoremo? Najprej moramo vedeti, da je vlaga kriva običajno talna voda, ki se dviga po ometu iz zemlje, ali pa pokvarjene vodne cevi in slično. Pozimi so popravki težko izvedljivi. Počakajmo na pomlad in poletje. Tedaj moramo ves omet na zunanji steni in po možnosti tudi na notranji meter visoko odtolči, ga s kakim železom in metlico izpraskati, da ne ostane več prahu. Tako pustimo zidovje odprto mesec in dva, da se presuši do notranjosti zidu, nakar ga dobro namažemo s cerezitom, ki mu primešamo cementa in belega peska. To sredstvo prepreči, da voda ne more po ometu navzgor. Vлага in trohnoba izgineta iz stanovanja ali hleva.

Pitanje svinj je trum! Z d R. Svinjerejci posvečajo svojo skrb predvsem pitanju. Onim v rajhu je dala država že začetkom minulega leta parolo, naj pitajo na čim višjo težo. Več koruze se je uvozilo, pridelek krompirja je bil naravnost rekorden, cena svinjam pa zvišana za 1 do 3 marke. Svinjerejci, ki so paroli dobro poslušali, svoje pozornosti v letošnji jeseni niso obžalovali. Tudi za novo leto velja ista parola: Čim več težkih pitanih svinj! Najmanjša teža živih živali bodi 120 kg. Cena je za svinjerejce ugodna, tudi krme ne primanjkuje in še država bo ščitila interes producentov.

Sadje pozimi. Kdor še ni, naj pognoji sadnemu drevju. Čimprej pride gnoj v zemljo, prej bo spomladu učinkoval. Čimprej kopljemo drevesne jame za spomladno sajenje, tem lažje je v igredno delo. Sedaj rahljamo drevesne kolobarje ter snajžimo in redčimo drevje. Le z obrezovanjem mladih drevesnih vrhov počakamo do spomladi, da se nam na obrezanih mladikah gornje oko ne posuši. V tem primeru bi pogljal vrh iz spodnjega brsta v napačni smeri in bi se skrivil. Kar imamo

še sadja v shrambi, ga zračimo in hkrati varujemo zmurline.

Pri krmljenju svinj preizkusimo takozvano beljakovinsto krmilno zmes (Eiweißmischfutter). Z d R. Tovarne v rajhu so v decembru pripravile neke vrste močno zmes, sestojajo iz 55% ribje, 20% živinske, 20% kostne moke in 5% suhih droži. Ta beljakovinsto mešanica je za krmljenje nenavadno primerna in je njena cena za 100 kg pod 20 RM. Krmi se kot dodatek k običajni piči in sicer po 1 kg na dan in žival. Imenovana zmes je primerna tudi za perutnino.

Mlečna kontrola. Povprečno namolzemmo na leto od krave 1900 litrov. V starem rajhu, kjer je živinoreja vobče zelo napredna, pa je povprečna letna višina mleka od krave 2800 litrov. To je seve velika razlika, kaj ne? V rajhu je 9 desetih vseh krav pod stalnim nadzorstvom. Vsak mesec se njihovo mleko preišče glede množine in maščobe. Temu primerno se ravna tudi krmljenje in uspešna plemenska reja. V dveh letih se je rajhovski kmečki organizaciji posrečilo dvigniti letno množino mleka pri kravi za 200 litrov. Slično nadzorstvo se sedaj uvaja tudi pri nas. Pri tem strokovnjaki računajo, da bo ob nekotkem sodelovanju gospodarjev mogoče dvigniti letno produkcijo mleka vsaj za 300 litrov, kar bi dalo novih 1350 vagonov sirovega masla in bi — če računamo še v rajhu z višjo količino — s tem postal uvoz masla iz inozemstva odveč.

Zanimivosti

Novo leto pred tritisoč leti.

(Fragmenti iz najstarejše zvezdarne.)

Ob Baltičkem morju, vzhodno od črte, ki veže dansko deželo z Oglejem, čitamo na najnovšem zemljevidu: Ribnitz, Tessin, Doberau, Bubow, Stargard, Strelitz, Grabow, Thurnow, Krakow, Mirow, Malnitz in druga krajevna imena, ki nas hočejo za trenutek zmotiti s trditvijo, da smo nekje za mejami. Vendar ne moremo prezreti, da je deželica označena z debelim tiskom: Mecklenburg. Da se niso zemljepisci našalili in navedli tam kraje, ki spadajo drugam?

V sivi davni ležijo začetki prve naselitve naših prednikov. Nekako do sedmega stoletja je trajalo, da so strnjeno zasedli ozemlje vzhodno od meje, s katero smo zvezali Vzhodno morje z Jadranskim. Zgodovino tiste dobe dičijo bajke o velikanih in številnih bogovih ter njihovih loviščih. Razen pravljic so se nam pa ohranili zagonetni spomeniki, katerih pomen so odkrili šele v novem času. Tako so v deželi Mecklenburg, južno od Bützova, ostanki najstarejše, nam poznane zvezdarne, ki je podobna oni z Odry. Ne smemo se prenegliti z domnevo, da so tam našli morda kak daljnogled ali celo refraktor, podoben ameriškemu zvezdarskim instrumentom. V vojtiškem gozdu stoji samo kamni, ljudje jim pravijo „rej kamnov“ (rej = ples). Po ustnem izročilu se je ohranila pripovedka, da so bili na nekem kmečkem ženitovanju svatje tako razuzdani, da so za kazen okameneli. Davno je moralo to biti. Učenjaki so sčasoma dognali, da so na mestu, kjer stoji ti kamni, stari Slovani vršili svoje verske obrede in žrtvovali bogovom. Če so imeli tam tudi „navje“ za svoje zaslužne može, ne morejo z gotovostjo trditi, vendar so pri njihovem bogočastju „kameniti svatje“ opravljali velevažno vlogo. Zbrani so v treh krogih, ki tvorijo „veliki rej“, četrti, bolj oddaljen krog se pa imenuje „mali rej“ kamnov. Če ciljamo iz sredine najmanjšega kroga prve skupine preko „muhe“ na sredino „malega reja“, dobimo smer sončnega vzhoda ob zimskem sončnem obratu (21. december). Je to prastari novoletni dan. V „velikem reju“, kjer je bilo 28 kamnov, so šteli 28 dni luninega mesca, v „malem reju“ pa mesce same, 13 po številu. Trajalo je najbrž leta, predno so določili točen čas sončnega obrata, da so potem mogli postaviti „mali rej“. Dotlej so šteli mesce na velikem mesečnem Kamnu, ki ima 13 štirioglatih udolbin.

Iz letnega premikanja točke sončnega obrata, ki nastane radi dozdevne sončne poti, so precej točno izračunali dobo, v kateri je bila ta opazovalnica postavljena. Bilo je nekako med 1211 in 1151 pred Kristusom, vsekakor pred več kot tritisoč leti. Še nekaj presenetljivega je pri stvari: trije krogi, ki ležijo v eni premici, so oddaljeni drug od drugega šest, oziroma trideset protov. To mero (prazgodovinski prot — 4,679 m) uporabljajo ponekod kmetje še dandanes.

Četudi so tajnost tega „reja“ brezdvomno razrešili, ne smemo misliti, da je služil v koledarske svrhe, morda za izdajanje novih pratik. Svečniki so se zanimali za zvezdoslovje in znanost, kajti jedro tedanjega verstva je bilo čaščenje prirodnih sil. Praznik so morali točno določiti. Eden najvažnejših je bil dan, s katerim se je začelo novo letno obdobje, preokret v narodi, ki so ga že

pred tritisoč leti poznali graditelji „kamenitih svatov“, simbolov zmage luči nad temo, zmage življenja, ki se bo kmalu nanovo prebudilo.

Obnovljen po cerkvi je ostal to tudi naš najlepši praznik. Na Krasu ga slavijo s koledo, božičnim kresom, ki ga blagoslovi svečenik, drugje so ostali spet drugi prastari običaji, zgovorne priče globoke vere v novo življenje novega leta! Ear.

Loterijo je zadel nedavno v Rumuniji Dunajčan Waldner. Izplačali so mu več stotisoč lejev, kar je bilo za njegove skromne prilike ogromno premoženje. To nenadno bogastvo ga je tako prevzelo, da je priredil prav razkošno gostijo in na njo povabil vse svoje prijatelje. Pili in jedli so do onemoglosti, srečni bogatin sam pa se je od samega veselja tako upijal, da je umrl vsled zastrupljenja z alkoholom. Za rajnim so se smejali dediči.

Znani italijanski pevec in junak Gabriele d'Annunzio si je še pred smrtjo sam izdelal načrt za svoj grob. Bajje je o tem premišljeval celih 10 let. Grobnico bo obdajalo deset ladij, v katerih počivajo ostanki njegovih legionarjev. Grob bo na visokem griču, k njemu bo vodilo deset kamnitih hodnikov. V kripi bo gorelo 98 sveč, ki jih bo darovalo 98 italijanskih provinc. Spodnji del griča bo zasajen z oljkami in cipresami, grob sam pa bo obdajala tekoča voda, da ne pride njegovo truplo v dotiko z živimi bitji.

V Meko, mohamedansko svetišče, roma vsako leto najmanj 100 tisoč ljudi. Za muslimane velja naravnost kot pravilo, naj po možnosti vsak vernik vsaj enkrat obiše sveto mesto. Romanje je dostikrat velikanska žrtev za romarje, ki morajo često služiti vse življenje, da morejo obiskati rojstni kraj svoje vere. Meka sama živi ponajveč od romarjev in je začela v najnovšem času s sila živahno romarsko propagando, ki naj podpre gospodarstvo mesta in napolni državne blagajne Hedžasa, samostojne arabske vladavine.

Zakaj smrčimo? Človek smrči zaradi tega, ker pri dihanju podhrta mehki del zadaj na nebu v ustih ter glasilke. Normalno se spi z zaprtimi ustmi in dihanjem skozi nos. Dokazano je, da smrči pri spanju vsak osmi človek. To je huda nadloga, ne morda za tiste, ki smrčijo, pač pa za one, ki morajo smrčanje poslušati. Pravijo, da je tista družina najsrčnejša ponoči, v kateri nihče v spanju ne smrči. Smrčanje se lahko odpravi. Čestokrat je smrčanju vzrok leža na hrbtu, dočim je leža na desni strani najbolj zdrava medicina proti smrčanju.

Jezero bodo izsušili. V Dalmaciji je razsežno Vrgoračko jezero, ki ga bodo v kratkem izsušili in spremenili v plodno zemljo. Voda bo odtekala skozi mogočen predor, ki ga bodo izvrtali skozi visok hrib. Predor bo dolg 2130 m, na sekundo bo odteklo 30.000 litrov vode in jezero, ki je globoko 15 metrov, bo v 30 dneh prazno. Ko bo dno izsušeno, bodo površino posejali z žitom in računajo na letni pridelek 40.000 stotov v vrednosti sedem milijonov dinarjev. Stroški za izsušenje bodo znašali šest milijonov dinarjev.

Črni kopači in iskači diamantov pod vročim afriškim soncem so pravi mučeniki. Po večini so kaznjenci, obsojeni na nedoločeno dobo, katere rudniške družbe nadzorujejo, hranijo in oblačijo. Država dobiva od družb določen znesek. Diamante iščejo v globokih rovih, iz katerih spravijo na primer v nekem večjem rudniku tedensko 70.000 ton rudnine, iz katere dobe nekaj nad 5 kg diamantov. Potem jih splakujejo in umivajo. Nadzorstvo je nenavadno strogo, da kaznjenc ne more skrivati niti najmanjšega kamenčka. Ko odhajajo z dela, jih prosvetlijo tako, da ni mogoče dragocenih kamenčkov skrivati niti v želodcu ali v ranah. Ostali delovni pogoji so v primeri s položajem delavcev v drugih predelih sveta istotako pravo mučeništvo, ker so delavci pač samo črnci.

Čuden pojav so opazili samotni prebivalci dveh vasic na skrajnem severu. Neke noči jih speče v preprostih kočicah vzbudi strašno grmenje in treskanje. Iz neba je lilo ko iz škafe, iz zemlje pa se je dvigal visok modrikast plamen. Ljudem se je zdelo, da gori okoli njih vsa zemlja. Še ko je nevihta že minula, so švigali iz zemlje modri zublji. V grozi so začeli v zgodnje jutro ljudje bežati. Oblast je takoj odposlala komisijo, ki sedaj proučuje nenavadni pojav. Sodijo, da se v zemlji nahaja bržkone večje petrolejsko jezero, iz katerega izhlapevajo gorljivi plini.

Skrbna ženka! Jaka je vstal, vihal nekaj časa nos, nato urno skočil iz postelje in zavpil: „Minka, hiša je v plamenih! Hitro ven!“ — Minka: „Jaka, ne hiti vendar tako! Naj nekoliko pospravim sobo v red, da ne bo vse narobe, ko pridejo gasilci.“

Urednik: Dkfm Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. Upravnik: Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. Založnik: Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. Ljudska tiskarna Ant. Machát & Co., Wien, V., Margaretenplatz 7